

HULIGANISMUL SĂVÂRȘIT CU APLICAREA VIOLENȚEI SAU CU AMENINȚAREA APLICĂRII ACESTEIA: TRĂTĂRI DOCTRINARE ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA

Valentin CHIRIȚA,
doctor în drept, conferențiar universitar

Vitalie TIHON,
doctorand

HOOLOGANISM COMMITTED WITH APPLICATION OF VIOLENCE AGAINST PERSONS OR WITH THE THREAT OF SUCH VIOLENCE APPLICATION: DOCTRINAL TREATMENTS AND LEX- FERENDA PROPOSALS

Valentin CHIRIȚA,
PhD, associate professor

Vitalie TIHON,
PhD student

Prin natura sa, infracțiunea de huliganism se referă la categoria faptelor penale, calificarea cărora prezintă complexități majore pentru lucrătorii practici. Aceasta se datorează existenței în conținutul componentei de bază a art.287 CP a unor semne cu caracter estimativ, care reiese din aprecierea gradului de încălcare a ordinii publice, precum și din diapazoane destul de largi ale violenței aplicate asupra victimelor.

Pericolul social al faptei date reiese inclusiv din aceea că deseori infracțiunea respectivă este urmată de unele infracțiuni grave contra vieții și sănătății persoanei și cele împotriva patrimoniului. La prima vedere, structura laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art.287 CP este destul de simplă, având în calitate de semn obligatoriu fapta infracțională, care încalcă ordinea publică sau se caracterizează printr-o obrăznicie deosebită. Însă, examinând amplu elementul dat al componentei de infracțiune, constatăm că, în esență, fapta prejudiciabilă este formată din mai multe modalități normative cu caracter alternativ, două dintre care vor constitui obiectul de studiu al respectivului demers științific.

Prin urmare, în pofida multiplelor modificări ale normei juridico-penale privind huliganismul, în doctrina penală persistă o polemică serioasă vizând determinarea esenței social-juridice și evaluarea semnelor constitutive ale componentei date de infracțiune.

Cuvinte-cheie: huliganism, ordine publică, încălcarea ordinii publice, integritate corporală, violență, amenințare, vătămare.

By its nature, the offence of hooliganism refers to the category of criminal offences, the qualification of which presents major complexities for practical workers. This is due to the existence in the content of the basic composition of art. 287 of the Criminal Code of some estimated signs that result from the violation degree of public order assessment, as well as from fairly wide tunnels of violence applied to victims.

The social danger of the act also arises from the fact that serious crimes against the life and health of the person and those against the heritage often follow the offence in question. At first glance, the structure of the objective side of the crime provided by art. 287 of the Criminal Code is quite simple, having as a mandatory sign the criminal deed, which violates public order or is characterized by a special insolence. However, by examining the given element of the crime composition, we find that, in essence, the harmful act consists of several normative modalities of an alternative nature, two of which will be the object of study of the respective scientific endeavor.

Therefore, despite the multiple changes to the legal-criminal norm on hooliganism, serious controversy persists in the criminal doctrine to determine the social-legal essence and assess the constitutive signs of the given crime composition.

Keywords: hooliganism, public order, violation of public order, bodily integrity, violence, threat, harm.

Introducere. Până la data de 12 august 2021, latura obiectivă a huliganismului, potrivit alin.(1) art.287 CP, reprezenta acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra per-

Introduction. Until August 12, 2021, the objective side of hooliganism according to paragraph (1) of art. 287 of the Criminal Code represents the intentional actions that grossly violates public order, accompanied by

soanelor sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe, de opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă actele huliganice, precum și acțiunile care, prin conținutul lor, se remarcă prin cinism sau obrăznicie deosebită.

Redacția actuală a componentei de bază a art.287 CP nu s-a schimbat, deși acesta a suferit modificări majore. Aceste modificări au survenit ca urmare a declarării drept neconstituționale a unor cuvinte folosite în dispoziția articolului nominalizat.

Pornind de la considerente că, odată ce textul legislativ actual prevăzut de alin.(1) art.287 CP nu poate fi folosit integral în redacția existentă ca urmare a declarării neconstituționale a cuvintelor „*grosolan*” și „*cinism*” [5], potrivit regulilor tehnicii legislative, legiuitorul urmează să opereze modificările de rigoare în conținutul articolului nominalizat.

În consecință, redacția modificată (dar aplicabilă actualmente) a alin.(1) art.287 CP ar arăta în felul următor: „Huliganismul, adică acțiunile intenționate care încalcă ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanelor sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe, de opunerea de rezistență violentă reprezentanților autorităților sau altor persoane care curmă actele huliganice, precum și acțiunile care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-o obrăznicie deosebită”.

Metode și materiale aplicate. În vederea realizării scopului trasat (studierea teoretică și înaintarea propunerilor de modificare a conținutului art.287 CP), în prezentul articol au fost aplicate o serie de metode, printre care: metoda logică, sistemică, comparativă.

Rezultate obținute și discuții. În știința dreptului penal, este recunoscută poziția potrivit căreia infracțiunea de huliganism poate fi săvârșită doar prin acțiune ca comportament activ al făptuitorului [1, p. 683; 16, p. 384; 22, p. 98].

Cu toate acestea, asupra posibilității săvârșirii huliganismului prin inacțiune, în lucrarea sa *Drept penal Sovietic* indica savantul A.A. Piontkovski, menționând că un astfel de comportament nu este atât de prejudiciabil încât să existe necesitatea aplicării măsurilor de reprimare judiciară [19, p. 312].

Prin urmare, considerăm că infracțiunea de huliganism poate fi săvârșită doar prin acți-

the application of violence against persons or the threat of such violence, the opposition of violent resistance to the representatives of the authorities or other persons who end the hooligan acts, as well as the actions that, by their content, are distinguished by a particular cynicism or insolence.

The current edition of the basic composition of art. 287 of the Criminal Code has not changed, although it has undergone major changes. These changes occurred as a result of declaring unconstitutional some words used in the provision of the nominated article.

Starting from the considerations that, once the current legislative text provided by paragraph (1) art. 287 of the Criminal Code cannot be used in full in the current edition, as a result of the unconstitutional declaration of the words “*coarse*” and “*cynicism*” [5], according to the rules of the legislative technique, the legislator is to make the necessary changes in the content of the nominated article.

Accordingly, the amended (but currently applicable) version of paragraph (1) art. 287 of the Criminal Code states as follows: “Hooliganism, that is, intentional actions that violate public order, accompanied by the application of violence against persons or the threat of such violence, the opposition of violent resistance to the representatives of the authorities or other persons who end the hooligan acts, as well as the actions that, by their content, are distinguished by a particular insolence”.

Applied methods and materials. In order to achieve the stated purpose (theoretical study and submission of proposals to modify the content of art. 287 of the Criminal Code), a number of methods have been applied in this article, including: logical, systemic, comparative method.

Obtained results and discussions. In the science of criminal law, the position is recognized that the crime of hooliganism can be committed only by acting as the active behavior of the perpetrator [1, p. 683; 16, p. 384; 22, p. 98].

However, on the possibility of committing hooliganism by inaction, in his work *Soviet Criminal Law*, indicated the scientist Piontkovski A. A., noting that such behavior is not so prejudicial for the necessity to appear for judicial repression measures [19, p. 312].

une. Această poziție este susținută și din punct de vedere al practicii judiciare. Astfel, ca urmare a examinării unui șir de dosare penale intențate în baza indicilor infracțiunii prevăzute de art.287 CP, nu am constatat niciun caz de comitere a huliganismului prin comportament pasiv al făptuitorului, adică prin inacțiune.

Totodată, însăși dispoziția articolului nominalizat prevede expres unica modalitate de realizare a faptei prejudiciabile, anume prin acțiune.

În raport cu definirea conceptului de „încălcare a ordinii publice”, menționăm că Codul penal al Republicii Moldova nu conține o definiție legală a acestuia, iar semnul dat este atribuit la cel estimativ, ceea ce creează probleme în procesul încadrării juridice a infracțiunii de huliganism. Reieșind din acesta, considerăm că pentru determinarea corectă a laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art.287 CP o importanță deosebită are definirea conceptului nominalizat.

Prin semne estimative, în doctrina dreptului penal, se înțeleg acele concepte juridico-penale neconcretizate în lege, menite să nu reflecte obiectul în integritatea sa, ci calitățile acestuia, conținutul cărora se stabilește de persoana împuternicită de aplicarea normei juridico-penale în baza circumstanțelor faptice ale cazului [14, p. 4].

Conceptele estimative de asemenea pot fi considerate drept cele relativ determinate, conținutul cărora este stabilit doar ținând cont de o situație concretă și de circumstanțele cazului examinat [21, p. 70].

În consecință, pentru stabilirea gravității încălcării ordinii publice, organul de drept trebuie să cerceteze minuțios totalitatea acțiunilor făptuitorului.

Pornind de la faptul că stabilirea gradului de încălcare a ordinii publice este în competența exclusivă a organului de aplicare a legii, semnele estimative a huliganismului deseori au o interpretare diferită. Aceasta se întâmplă datorită unui șir de factori precum: progresul continuu al societății, modificarea condițiilor de viață, calitățile personale ale unor persoane concrete care aplică norma juridico-penală cu semne estimative etc.

Existența factorilor prezenți mai sus uneori influențează negativ interpretarea co-

Therefore, we believe that the offence of hooliganism can only be committed through action. This position is also supported in terms of judicial practice. Thus, following the examination of a series of criminal cases initiated based on the crime indices provided by art. 287 of the Criminal Code, we have not found any case of committing hooliganism by the passive behavior of the perpetrator, that is, by inaction.

At the same time, the very provision of the nominated article expressly provides the only way to achieve the harmful act by action.

In relation to the definition of the concept of “violation of public order”, we mention that the Criminal Code of the Republic of Moldova does not contain a legal definition of it, and the given sign is assigned to the estimated one, which creates problems in the process of legal classification of the crime of hooliganism. Based on the abovementioned, we consider that the exact determination of the objective side of the offense provided by art. 287 of the Criminal Code is of particular importance in defining the nominated concept.

By estimative signs, in the doctrine of criminal law, are meant those legal-criminal concepts not stipulated in the law, meant not to reflect the object in its integrity, but its qualities, the content of which is established by the person empowered to apply the legal-criminal norm on the basis of the factual circumstances of the case [14, p. 4].

Estimated concepts can also be considered as relatively determined ones, the content of which is established only taking into account a concrete situation and the circumstances of the case under examination [21, p. 70].

Therefore, in order to establish the seriousness of the public order violation, the law enforcement body must thoroughly investigate the entirety of the perpetrator’s actions.

Based on the fact that, the determination of the degree of violation of public order is the exclusive competence of the law enforcement body, the estimated signs of hooliganism often have a different interpretation. This is due to a number of factors such as: the continuous progress of society, the change in life and living conditions, the personal qualities of concrete persons who apply the legal-criminal norm with estimated signs, etc.

rectă a semnelor legale ale infracțiunii de huliganism. Totodată, în legătură cu faptul că interpretarea semnelor estimative a huliganismului nu întotdeauna poartă un caracter determinat, apare necesitatea realizării unui studiu complex al acestora.

Astfel, pentru soluționarea problemei date urmează să ținem cont și de următoarele semne: timpul și locul comiterii huliganismului, formele de manifestare a faptei, existența sau lipsa victimelor, caracterul și gradul pericolului social al faptei respective etc. Investițarea minuțioasă a acestor semne contribuie la gradarea încălcării ordinii publice și, în final, la stabilirea gradului prejudiciabil al huliganismului.

O interpretare judiciară cu titlu de recomandare a conceptului de „încălcare a ordinii publice” se regăsește în Hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism. Deși în textul Hotărârii respective mai persistă cuvântul „grosolan”, declarat neconstituțional [6], totuși această prevedere definitorie în mare parte poate fi folosită la calificarea infracțiunii în cauză.

Prin urmare, în conformitate cu pct. 3 al Hotărârii sus nominalizate, prin „încălcare grosolană a ordinii publice” ce exprimă o vădită lipsă de respect se consideră săvârșirea unor acțiuni intenționate ce atentează la regulile sociale și morale de conviețuire, care sunt încălcate într-un mod grosolan și demonstrativ de către violatorul ordinii publice prin necuviință, neobrăzare, comportare batjocoritoare cu cetățenii, prin înjosire a onoarei și demnității persoanei, încălcare îndelungată și insistentă a ordinii publice, zădărnire a activităților de masă, suspendare temporară a activității normale a întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor, transportului obștesc etc. [6].

Concluzionăm că, prin „acțiuni care încalcă ordinea publică” se înțelege fapta săvârșită în public, îndreptată împotriva ordinii publice, care se concretizează în acostarea jignitoare a persoanelor, în alte acțiuni similare, ce încalcă normele etice, tulbură ordinea publică și liniștea persoanelor.

După cum se observă din prevederile Hotărârii explicative a Plenului Curții Supreme de

The existence of the factors presented above sometimes leaves a negative echo on the correct interpretation of the legal signs of the crime of hooliganism. At the same time, in connection with the fact that the interpretation of the estimated signs of hooliganism does not always bear a determined character, obviously, the need to carry out a complex study of them appear.

Thus, in order to solve the given problem, we must also take into account the following signs: the time and place of committing hooliganism, forms of manifestation of the deed, the existence or absence of victims, the character and degree of social danger of the deed, etc. The thorough investigation of these signs contributes to the gradation of the violation of public order, and finally, to the establishment of the prejudicial degree of hooliganism.

A judicial interpretation with the title of recommending the concept of “violation of public order” is found in the Explanatory Judgment of the Plenum of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova on the judicial practice in criminal cases about hooliganism. Although the word ‘gross’, which is declared unconstitutional, still persists in the text of that judgment [6], this defining provision can be used in the vast majority to qualify the offence in question.

Therefore, in accordance with point 3 of the above-mentioned Decision, which expresses a manifest disrespect is considered to have committed intentional actions that threaten the social and moral rules of coexistence, which are violated in a gross and demonstrative way by the perpetrator of public order through impropriety, impudence, mocking behavior with citizens, by degrading the honor and dignity of the person, long and insistent violation of public order, thwarting of mass activities, temporary suspension of the normal activity of enterprises, institutions, organizations, public transport, etc. [6].

We conclude that “actions that violate public order” means the act committed in public, directed against public order, which materializes in offensive accosting of persons, in other similar actions, which violates ethical norms, disturbs public order and the tranquility of persons.

As can be seen from the provisions of the

Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism, încălcarea ordinii publice în componența infracțiunii de huliganism este strâns legată de conceptul de „lipsă vădită de respect” față de societate, deoarece doar în aceste condiții putem vorbi despre săvârșirea acțiunilor intenționate a făptuitorului ca componentă a laturii obiective a infracțiunii analizate.

Potrivit Dicționarului limbii române moderne, prin cuvântul „vădit” se înțelege ceea ce este evident, dovedit, clar [4, p. 919].

Iar cuvântul „societate” potrivit aceluiași dicționar, semnifică o totalitate de oameni care trăiesc laolaltă, fiind legați de anumite raporturi de producție; orânduire social-economică [4, p. 780].

Prevederile sus menționate ne permit să specificăm, că prin lipsă vădită de respect urmează să înțelegem o atitudine pronunțat necuviincioasă față de societate în ansamblu sau față de un grup mai restrâns de persoane sau chiar față de o persoană privită separat.

În calitate de exemplu al acțiunilor intenționate de încălcare a ordinii publice, care pot fi considerate ca fiind săvârșite cu lipsă vădită de respect față de societate ar putea servi amenințarea în public cu lovirea unei persoane ce se află la o stație de așteptare sau în scara blocului, curte comună, market etc., însoțită de insulte grave și limbaj necenzurat; amenințare cu stricarea geamurilor în încăperi, deteriorarea automobilelor, distrugerea produselor pe rafturile magazinelor, distrugerea bunurilor personale etc.

Una din caracteristicile obligatorii ale infracțiunii de huliganism este caracterul public al acțiunilor făptuitorului. În literatura de specialitate nu există o părere unică privind conținutul acestei importante caracteristici.

Astfel, autorul E.A. Andrusenko prin publicitatea acțiunilor huliganice înțelege săvârșirea acestora în locuri publice [10, p. 25]. Autorul P.I. Grișaev, dimpotrivă, consideră că important pentru calificare este existența persoanelor terțe [12, p. 65]. Iar savantul M.A. Nigai vorbește în acest context despre semnul de publicitate pentru cei din jur prin prisma caracterului evident al acțiunilor săvârșite [18, p. 144].

O altă părere susține autorul P.S. Matîșe-

Explanatory Decision of the Plenum of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova on the judicial practice in criminal cases about hooliganism, the violation of public order in the composition of the crime of hooliganism is closely related to the concept of “obvious lack of respect” towards society, because only under these conditions we can talk about committing the intentional actions of the perpetrator as a component of the objective side of the analyzed crime.

According to the Modern Romanian Dictionary, the word “obvious” means, something which is evident, proven, clear [4, p. 919].

Moreover, the word “society”, according to the same dictionary, signifies a totality of people living together, bound by certain relations of production, social-economic order [4, p. 780].

The above-mentioned provisions allow us to specify that by an obvious lack of respect we are to understand a pronounced inappropriate attitude towards society as a whole or towards a more restricted group of people or even towards a person regarded separately.

As an example of intentional actions of public order violation, which can be considered as committed with obvious disrespect to society, it could serve the threat in public to hit a person at a waiting station or in the block of flats, common courtyard, market, etc., accompanied by serious insults and uncensored language; threat to break windows in rooms, damage cars, destruction of products on store shelves, destruction of personal belongings of people, etc.

One of the mandatory features of the crime of hooliganism is the public nature of the perpetrator’s actions. There is no sole opinion in the literature on the content of this important feature.

Thus, the author Andrusenko E. A. by advertising hooligan actions understands their perpetration in public places [10, p. 25]. The author Grișaev P.I., on the contrary, considers the existence of third persons to be important for the qualification [12, p. 65]. In addition, the scientist Nigai M.A. speaks in this context about the sign of advertising in terms of the obviousness of the actions performed for those around [18, p. 144].

vski, potrivit căruia, locul comiterii huliganismului nu joacă niciun rol. De asemenea, savantul atrage atenția supra caracterului nesemnificativ al existenței sau lipsei caracterului public al acțiunilor huliganice [17, p. 79].

Autorul I.Ia. Kozacenco ajunge la concluzia că caracterul public al huliganismului se exprimă în comiterea acestuia în locuri publice. Totodată, acțiunile huliganice atentează la interesele publice, deoarece huliganul, încălcând ordinea publică și exprimând o lipsă totală de respect față de societate, atentează anume la interesele acesteia. În cazul în care victima este o persoană anumită, iar fapta a fost comisă în condițiile și în locul care nu poate fi considerat drept public, atunci acțiunile făptuitorului urmează a fi calificate potrivit articolelor ce prevăd răspunderea penală pentru infracțiunile contra persoanei [15, p. 118].

În baza celor specificate supra, menționăm că caracterul public al acțiunilor huliganice este unul de esență pentru determinarea în acțiunile persoanei a încălcării ordinii publice. În același timp, observăm că unii doctrinari consideră că săvârșirea infracțiunii de huliganism este posibilă doar în locurile publice (stadium, stradă, transport etc.), adică acolo unde este o concentrare de oameni și doar în prezența acestora.

Unii autori ce împărtășesc acest punct de vedere definesc „locul public” ca pe ceva destinat pentru activități cu caracter cultural, social-educativ, industrial etc., cu participarea unui cerc larg de persoane, dislocat în apropierea nemijlocită de locuri de trai sau aflare temporară a oamenilor [11, p. 8].

Nu susținem acest punct de vedere, deoarece, după părerea noastră, ordinea publică poate fi încălcată atât în prezența unui număr mare de oameni, cât și doar a câtorva persoane.

Totodată, considerăm că *legea penală nu se referă la locul public, care permite celor din jur să sesizeze faptul comiterii huliganismului, ci la caracterul public al acțiunilor de huliganism.*

În consecință, susținem integral opinia susținută în doctrină precum că infracțiunea de huliganism poate fi comisă și într-un apartament [1, p. 517; 23, p. 389; 9, p. 5; 13, p. 18; 24, p. 38].

Cu toate acestea, analizând practica judiciară a Republicii Moldova, constatăm că, în

Another opinion supports the author Matasevski P.S., according to which the place of committing hooliganism plays no role. The scholar also draws attention to the insignificance of the existence or lack of publicity of hooligan actions [17, p. 79].

The author Kozacenco I.Ia. concludes that the public character of hooliganism is expressed in committing it in public places. At the same time, hooligan actions attack public interests, because the hooligan, violating public order and expressing a total lack of respect for society, specifically attacks its interests. If the victim is a particular person and the act was committed under conditions and in a place that cannot be considered public, then the actions of the perpetrator are to be qualified according to the articles stipulating criminal liability for offenses against the person [15, p. 118].

Based on the above, we mention that the public character of the hooligan actions is an essential one for determining in the person's actions the violation of public order. At the same time, we notice that some doctrinaires believe that committing the crime of hooliganism is possible only in public places (stadium, street, transport, etc.), that is, where is a concentration of people, and only in their presence.

Some authors who share this point of view propose the following definition of “public place”, which is intended for activities of a cultural, social-educational, industrial nature, etc., with the participation of a large circle of people, dislocated in close proximity to places of living or temporary accommodation of people [11, p. 8].

We do not support this point of view, because, in our opinion, public order can be violated both in the presence of a large number of people and only a few people.

At the same time, we believe that *the criminal law does not refer to the public place, which allows those around to notify the fact of committing hooliganism, but to the public nature of hooliganism actions.*

Consequently, we fully support the opinion held in doctrine that the crime of hooliganism can also be committed in an apartment [1, p. 517; 23, p. 389; 9, p. 5; 13, p. 18; 24, p. 38].

However, by analyzing the judicial practice of the Republic of Moldova, we find that,

mare parte, infracțiunea de huliganism se săvârșește în stradă (circa 40%), în alte locuri publice, cum ar fi parcuri, cinematografe, restaurante, disco-cluburi etc. (circa 30%), în curțile comune (circa 15%), în alte locuri, cum ar fi transportul, apartamentele etc. (circa 15%).

Prin urmare, deși infracțiunea de huliganism de cele mai multe ori este comisă în loc public, aceasta totuși reprezintă fapta juridico-penală caracterizată prin modul public de comitere.

O astfel de constatare reiese și din prevederile art.131 lit.c) și lit.e) CP, potrivit căruia prin faptă săvârșită în public se înțelege fapta comisă: într-un loc inaccesibil publicului, cu intenția însă ca fapta să fie auzită sau văzută, dacă aceasta s-a produs față de două sau mai multe persoane; prin orice mijloace recurgând la care făptuitorul își dădea seama că fapta ar putea ajunge la cunoștința publicului [3].

Prevederi asemănătoare se conțin și în Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism, potrivit căreia comiterea infracțiunii de huliganism, într-un loc public, nu este o caracteristică obligatorie a acestei infracțiuni. Obligatoriu este modul public al infracțiunii: actele huliganice sunt săvârșite în prezența unor persoane sau rezultatul actelor huliganice devine inevitabil cunoscut altor persoane [6].

Totodată, potrivit aceleiași Hotărâri, în cele mai frecvente cazuri, infracțiunea de huliganism este comisă în prezența altor persoane, care ar putea fi victime sau martori. Însă este de menționat că nu poate fi exclusă ipoteza, ca acțiunile de huliganism să fie comise în absența persoanelor străine. Totuși este important, ca autorul să recurgă la astfel de procedee, care să facă posibil, ca fapta sau comunicarea despre aceasta să ajungă la cunoștința publicului (de exemplu, afișează unele texte sau unele imagini cu caracter ofensator, pe timp de noapte, într-un loc public, unde, la momentul dat, nu se aflau alte persoane [6].

În consecință, reiese că infracțiunea de huliganism se determină prin caracterul public al acțiunilor făptuitorului, prin care se înțelege comiterea acesteia atât în locurile unde sunt sau pot fi prezente mai multe persoane, cât și în prezența chiar și a câtorva persoane. Totodată,

for the most part, the crime of hooliganism is committed in the street (about 40%), in other public places such as parks, cinemas, restaurants, disco-clubs, etc. (about 30%), in common courts (about 15%), in other places such as transport, apartments, etc. (about 15%).

Therefore, although the crime of hooliganism is most often committed in a public place, it nevertheless represents the legal-criminal deed characterized by the public way of committing.

Such a finding also results from the provisions of art. 131 letters c) and e) of the Criminal Code, according to which an act committed in public is understood to mean the act committed: in a place inaccessible to the public, but with the intention that the act be heard or seen, if it occurred to two or more persons; by any means by which the perpetrator realized that the act could reach the public [3].

Similar provisions are contained in the Decision of the Plenum of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova on judicial practice in criminal cases about hooliganism, according to which the commission of the crime of hooliganism in a public place is not a mandatory feature of this crime. The public mode of crime is mandatory: hooligan acts are committed in the presence of persons or the result of hooligan acts inevitably becomes known to other persons [6].

At the same time, according to the same Decision, in the most common cases, the crime of hooliganism is committed in the presence of other persons, who could be victims or witnesses. However, it should be noted that it cannot be ruled out that hooliganism can be committed in the absence of foreign persons. However, it is important that the author uses such procedures to make it possible for the deed or the communication about it to become known to the public (for example, he displays some texts or images of an offensive nature, at night, in a public place, where at the time, there were no other people [6].

Consequently, it appears that the crime of hooliganism is determined by the public character of the perpetrator's actions, which means committing it both in the places where several persons are or may be present, and in the presence of even a few persons. At the same

prin acțiunile sale făptuitorul trebuie să încalce ordinea publică, adică condițiile normale de viață a cel puțin unei persoane pe lângă victimă.

De aceea, atunci când prin acțiunile făptuitorului se încalcă ordinea publică în scara blocului, piață, cinematograful sau chiar apartament privat, ținând cont de circumstanțele cauzei concrete putem vorbi despre existența în acțiunile sale a componenței infracțiunii de huliganism.

Prin urmare, la determinarea caracterului și intensității încălcării ordinii publice și atribuirea acestuia la sfera juridico-penală o importanță deosebită o are atât exprimarea exterioară a celor comise, cât și proprietățile locului săvârșirii faptei de huliganism.

În continuare, vom analiza *violența aplicată asupra persoanelor* în cadrul acțiunilor intenționate care încalcă ordinea publică.

Dicționarul limbii române moderne definește cuvântul „violență” ca: constrângere, silire, forțare [4, p. 931].

În conformitate cu pct.3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism, huliganismul însoțit de aplicarea violenței asupra persoanelor îl constituie violența fizică, ce se poate manifesta prin cauzarea unor prejudicii sănătății, care pot surveni în urma săvârșirii unor acțiuni cu caracter violent, produse prin aplicarea de lovituri, prin imobilizarea, îmbrâncirea, punerea unei piedici victimei, urmate de vătămarea integrității corporale sau de leziuni corporale, sau fără cauzarea prejudiciului sănătății [6].

Totodată, potrivit aceleiași Hotărâri, prin „violență” în sensul art.287 CP, se înțelege violența soldată cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății, fie cu vătămare neînsemnată, care nu presupune nici dereglarea de scurtă durată a sănătății, nici pierderea neînsemnată și stabilă a capacității de muncă [6].

În continuare propunem să realizăm o scurtă interpretare a semnelor *vătămării ușoare* a integrității corporale sau a sănătății.

Astfel, în conformitate cu pct.71 al Regulamentului de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale, criteriile de calificare a vătămărilor corporale ușoare sunt:

- dereglarea sănătății de scurtă durată;
- incapacitatea stabilă și neesențială de muncă [8].

time, by his actions, the perpetrator must violate public order, that is, the normal conditions of life of at least one person besides the victim.

Therefore, when the perpetrator's actions violate public order in the block, market, cinema or even a private apartment, taking into account the circumstances of the concrete cause, we can talk about the existence in his actions of the composition of the crime of hooliganism.

Therefore, in determining the character and intensity of the violation of public order and attributing it to the legal-criminal sphere, both the external expression of those committed and the properties of the place where the act of hooliganism was committed are of particular importance.

Next, we will look at *violence against people* in the context of intentional actions that violate public order.

The dictionary of the modern Romanian language defines the word “violence” as follows: constraint, coercion, forcing [4, p. 931].

In accordance with point 3 of the Decision of the Plenum of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova on the judicial practice in criminal cases about hooliganism, the hooliganism accompanied by the application of violence on persons is physical violence, which may be manifested by causing damage to health, which may occur as a result of committing violent actions, produced by applying hits, by immobilizing, pushing, putting a hindrance to the victim, followed by injury to the integrity of the body or bodily injuries, or without causing damage to health [6].

At the same time, according to the same Decision, by “violence” within the meaning of art. 287 of the Criminal Code, means violence resulting in slight injury to physical integrity or health, or insignificant injury, which does not involve either short-term health impairment or insignificant and stable loss of work capacity [6].

Next, we propose to make a brief interpretation of the signs of *slight injury* to body integrity or health.

Thus, in accordance with point 71 of the Regulation for the forensic assessment of the severity of personal injury, the criteria for the qualification of light personal injuries are:

Dereglarea sănătății de scurtă durată, conform pct.72 din respectivul Regulament, este determinată nemijlocit de leziunea corporală și durează mai mult de 6 zile, dar nu mai mult de 21 zile (trei săptămâni). Iar potrivit pct.73, prin incapacitate permanentă și neînsemnată de muncă se înțelege o incapacitate generală de muncă în volum de până la 10% inclusiv [8].

Cu referire la *vătămarea neînsemnată*, care nu presupune nici dereglarea de scurtă durată a sănătății, nici pierderea neînsemnată și stabilă a capacității de muncă, menționăm că de fapt aceasta este nu altceva decât *violența nepericuloasă* pentru viața sau sănătatea persoanei.

Potrivit pct. 5 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor, drept violență nepericuloasă pentru viața și sănătatea victimei se consideră vătămări neînsemnate (care nu au generat o dereglare a sănătății mai mult de 6 zile, nici pierderea capacității de muncă) sau aplicarea intenționată de lovituri ori săvârșirea altor acțiuni violente care au cauzat o durere fizică, dacă aceste acțiuni nu au creat pericol pentru viața și sănătatea victimei [7].

Prin alte acțiuni violente putem înțelege doborârea victimei jos, legarea mâinilor, imobilizarea acesteia, cauzarea unor dureri fizice, aducerea forțată a victimei la starea de ebrietate etc.

În conformitate cu pct. 76 al Regulamentului de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale, bătăile se caracterizează prin aplicarea loviturilor multiple și repetate. Dacă în urma bătăilor sunt provocate vătămări corporale și ale sănătății, gravitatea acestora este apreciată în conformitate cu prevederile prezentului Regulament. În cazurile când în urma bătăilor n-au fost depistate vătămări corporale și ale sănătății, medicul legist în Raportul de expertiză medico-legală notează acuzele persoanei examinate, iar în concluzii indică că semne obiective de vătămări corporale și ale sănătății n-au fost depistate [8].

În acord cu pct. 77 al aceluiași Regulament, chinuirea reprezintă acțiuni care provoacă victimei suferințe prin privațiunea de hrană, băutură sau căldură, ori prin plasarea

- short term health disorders;
- stable and non-essential work incapacity [8].

Short-term health disorder, according to point 72 of the respective Regulation, is determined directly by the bodily injury and lasts more than 6 days, but not more than 21 days (three weeks). According to point 73, permanent and insignificant incapacity for work means a general incapacity for work up to and including 10% [8].

Regarding the *insignificant injury*, which does not imply either the short-term health disorder or the insignificant and stable loss of work capacity, we mention that this is in fact nothing other than *violence* not dangerous to the life or health of the person.

According to point 5 of the Decision of the Plenum of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova on the judicial practice in criminal proceedings on the theft of property, as non-hazardous violence for the life and health of the victim, shall be considered insignificant injuries (which did not generate a health disorder for more than 6 days, nor the loss of work capacity) or the intentional application of blows or other violent actions that caused a physical pain, if these actions did not create a danger for the life and health of the victim [7].

By other violent actions, we can understand bringing down the victim, tying his/ her hands, immobilizing him/ her, causing physical pain, forcing the victim to become intoxicated, etc.

In accordance with point 76 of the Regulation of forensic assessment of the severity of bodily injury, beatings are characterized by the application of multiple and repeated blows. If bodily and health injuries are caused as a result of beatings, their seriousness shall be assessed in accordance with the provisions of this Regulation. In cases where no bodily and health injuries have been detected as a result of beatings, the coroner in the Forensic Expert Report notes the allegations of the examined person, and in the conclusions indicates that objective signs of bodily and health injuries have not been detected [8].

In accordance with point 77 of the same Regulation, torture represents actions that

sau abandonarea victimei în condiții nocive pentru viață. Iar torturarea, potrivit pct. 78, se manifestă prin acțiuni care produc dureri perseverente, repetate sau îndelungate (prin pișcături, biciuiri, prin împunsături cu obiecte înțepătoare, prin cauterizări cu agenți termici sau chimici etc.) [8].

Totodată, constatarea acțiunilor de tipul bătăilor, chinurii sau torturii sunt de competența organelor de urmărire penală și instanței de judecată. Medicul legist are obligațiunea numai de a constata prezența, caracterul și vechimea vătămarilor corporale și ale sănătății generate de anumite acțiuni menționate, agentul vulnerant și semnele modului de producere a vătămarilor în baza datelor medicale [8].

În situația în care omorul intenționat, vătămarea intenționată gravă sau medie a integrității corporale sau a sănătății sunt aplicate în legătură cu încălcarea gravă a ordinii publice, cele comise urmează a fi calificate potrivit articolelor din partea specială a Codului penal care prevăd răspunderea pentru astfel de infracțiuni, adică art.145, 151, 152, de asemenea se vor aplica și prevederile art. 354 al Codului contravențional (huliganismul nu prea grav). O astfel de poziție se încadrează pe deplin în practica normativă juridico-penală internațională, în special ce ține de respectarea principiului neadmiterii dublei sancționări.

Și viceversa, dacă după realizarea infracțiunii de huliganism se comite una din faptele prevăzute de art.145, 151 sau 152 CP, cele săvârșite se vor califica după regulile concursului real de infracțiuni, adică cu aplicarea art.287 și a unuia din cele specificate mai sus.

Prin urmare, propunem să trecem în revistă *amenințarea cu aplicarea violenței asupra persoanelor* în cadrul acțiunilor intenționate care încalcă ordinea publică.

Potrivit dicționarului limbii române moderne, cuvântul „amenințare” înseamnă îngrozire, speriere, primejdie [4, p. 552].

După opinia autorului V.I. Simonov, prin violență psihică se înțelege o influențare ilegală asupra psihicului unei persoane în scopul primării rezistenței și supunerii voinței acesteia de către făptuitor prin amenințare cu aplicarea forței fizice [20, p. 23].

Amenințarea presupune orice act prin care se realizează o constrângere morală, de

cause the victim suffering by deprivation of food, drink or heat, or by placing or abandoning the victim in conditions harmful to life. The torture, according to point 78, is manifested by actions that produce persistent, repeated or long-lasting pain (by bites, whips, by punctures with stinging objects, by cauterization with thermal or chemical agents, etc.) [8].

At the same time, finding actions such as beatings, torment or torture are the competence of the criminal investigation bodies and the court. The coroner has the obligation only to ascertain the presence, character and seniority of bodily and health injuries caused by certain mentioned actions, the vulnerable agent and the signs of how the injuries occurred based on medical data [8].

If the intentional killing, serious or average intentional injury to physical integrity or health are applied in connection with the serious violation of public order, those committed shall be qualified according to the articles of the special part of the Criminal Code that provide for liability for such offenses, i.e. art. 145, 151, 152, also the provisions of art. 354 of the Contravention Code (not too serious hooliganism) shall apply. Such a position fits fully into the international legal-criminal normative practice, especially regarding the observance of the principle of non-admission of double penalty.

In addition, vice versa, if after the offense of hooliganism will be committed one of the deeds provided by art. 145, 151 or 152 of the Criminal Code, those committed will be qualified according to the rules of the actual offenses contest, that is, with the application of art. 287 and one of the above.

Therefore, we propose to review the *threat of violence against people* in the context of intentional actions that violate public order.

According to the dictionary of the modern Romanian language, the word “threat” means horror, frighten, danger [4, p. 552].

According to the author Simonov V.I., psychic violence means an illegal influence on the psyche of a person in order to suppress resistance and subject his will to the perpetrator by threat of application of physical force [20, p. 23].

The threat presumes any act by which a moral constraint is carried out, capable of instilling fear about the application of physical

natură să insuflă temere cu privire la aplicarea violenței fizice, urmată de provocarea unor leziuni de gravitate diferită, inclusiv până la cauzarea morții [6].

Aceasta trebuie să conțină în sine posibilitatea sau inevitabilitatea aplicării imediate sau într-un interval scurt de timp a forței fizice și, bineînțeles, să fie îndreptată spre asigurarea comportării victimei într-un mod convenabil pentru făptuitor [2, p. 65].

Amenințarea cu aplicarea violenței trebuie să aibă un caracter real și efectiv. Doar în asemenea împrejurări aceasta constituie un mijloc de paralizare a voinței victimei.

Este necesar ca victima, reieșind din circumstanțele concrete de expunere a amenințării, să perceapă ca fiind considerabilă verosimilitatea realizării amenințării. În ipoteza dată, nu este necesară calificarea suplimentară, potrivit art.155 CP, în caz contrar va fi încălcat principiul de neadmitere a sancționării duble a aceleiași fapte. De această dată, amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății reprezintă modalitate faptică a acțiunii adiacente a huliganismului [6].

Conținutul amenințărilor cu aplicarea violenței asupra persoanelor se poate referi la: aplicarea de lovituri, vătămarea integrității corporale sau a sănătății, distrugerea sau deteriorarea bunurilor, săvârșirea altor acțiuni cu caracter violent.

Concluzii. În baza celor reliefate în prezentul articol științific generalizăm că interpretarea noțiunii de violență cuprinsă în pct. 3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism nr.4 din 19.06.2006 nu este racordată obiectiv la gradul prejudiciabil al acțiunilor de huliganism cuprinse în conținutul de bază al art.287 CP.

Limitele gradării caracterului și intensității violenței în cazul dat sunt largi, deviinduse de la violența nepericuloasă pentru viața sau sănătatea persoanei, până la vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății.

Prin urmare, considerăm oportună modificarea conținutului art.287 CP prin concretizarea tipului de violență fizică. În componența sa de bază - alin.(1), infracțiunea de huliganism ar fi caracterizată prin violență nepericuloasă pentru viața și sănătatea persoanei. În conse-

violence, followed by the infliction of injuries of different gravity, including the infliction of death [6].

It must contain in itself the possibility or inevitability of the immediate or short-term application of physical force and, of course, be directed towards ensuring that the victim behaves in a manner convenient to the perpetrator [2, p. 65].

The threat of violence must be real and effective. Only in such circumstances does this constitute a means of paralyzing the will of the victim.

It is necessary for the victim, based on the concrete circumstances of the threat exposure, to perceive as considerable the credibility of the threat realization. In the given hypothesis, no additional qualification is required, according to art. 155 of the Criminal Code, otherwise, the principle of not admitting the double penalty of the same deed will be violated. This time, the threat of murder or serious injury to physical integrity or health is a factual way of the adjacent action of hooliganism [6].

The content of threats of violence against persons can refer to the application of blows, injury to physical integrity or health, destruction or damage to property, committing other violent actions.

Conclusions. Based on those outlined in this scientific article, we generalize that the interpretation of the notion of violence contained at point 3 of the Decision of the Plenum of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova on judicial practice in criminal cases on hooliganism no.4 of 19.06.2006 is not objectively connected to the prejudicial degree of the hooliganism actions contained in the basic content of art. 287 of the Criminal Code.

The limits of the degree of character and intensity of violence in this case are wide, deviating from non-hazardous violence for the life or health of the person, to slight injury to bodily integrity or health.

Therefore, we consider it appropriate to amend the content of art. 287 of the Criminal Code by materializing the type of physical violence. In its basic composition - paragraph (1), the crime of hooliganism would be characterized by non-hazardous violence for the life and health of the person. Consequently, in such

cință, într-un asemenea tip de violență nu se va regăsi violența soldată cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății.

Astfel, propunem completarea art.287 alin.(3) cu următoarea circumstanță agravantă: lit.b) „Cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei”.

În componența respectivei modalități calificate, pe lângă violența care s-a soldat cu vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății ori care, deși nu a cauzat aceste urmări, comportă la momentul aplicării sale, datorită metodei de operare, un pericol real pentru viață și sănătate, se va încadra și vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății existentă în prezent în componența de bază a art.287 CP.

O astfel de tratare a lucrurilor se racordează logicii utilizării noțiunilor și expresiilor din Codul penal și contribuie la triumfarea principiului echității pedepsei penale.

violence there will be no violence resulting in slight harm to physical integrity or health.

Thus, we propose the amendment of art. 287 paragraph (3) with the following aggravating circumstance: letter b) “*With the application of violence dangerous to the life or health of the person*”.

In the composition of that qualified modality, in addition to the violence that has resulted in medium injury to body integrity or health or which, although not causing these consequences, at the time of its application, due to the method of operation, a real danger to life and health, will also fit the slight injury to body integrity or health currently existing in the basic composition of art. 287 of the Criminal Code.

Such a treatment of things is associated to the logic of using the notions and expressions of the Criminal Code and contributes to the triumph of the criminal punishment fairness principle.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Brînza S., Stati V. Tratat de Drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: Tipografia centrală, 2015.
2. Chirița V. Infracțiunea de luare de ostatici: Studiu monografic. Ediție revizuită și adăugită. Chișinău, 2021.
3. Codul penal al Republicii Moldova, nr.985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.09.2002, nr.128-129/1012.
4. Dicționarul limbii române moderne. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958.
5. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.25 din 12.08.2021 (în vigoare din 12.08.2021) privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art.287 alin.(1) al Codului penal.
6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huli-ganism nr. 4 din 19.06.2006.
7. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sus-tragerea bunurilor nr.23 din 28.06.2004.
8. Regulamentul de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale. Aprobate prin Ordinul Ministrului sănătății al Republicii Moldova nr.99 din 27.06.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 08.08.2003, nr.170 - 172/224.
9. Аистова Л.С. Квалификация хулиганства: Учебно-практическое пособие. СПб, 1998.
10. Андрусенко Е.А. К вопросу об уголовной ответственности за хулиганство. În: Ученые записки Таджикского университета. Выпуск 9, 1959.
11. Борисов С.В. Хулиганство: уголовно-правовой и криминологический аспекты. Автореферат дис. канд. юр. наук. Москва, 2005.
12. Гришаев П.И. Преступления против порядка управления, общественной безопасности и общественного порядка. Москва, 1957.
13. Каусылгазы Ж. Уголовно-правовая и криминологическая характеристика хулиганских действий по законодательству Монголии. Автореф. дисс. канд. юрид. наук. СПб, 2008.
14. Кобзева Е.В. Оценочные признаки в уголовном законе. Автореф. дис. канд.

- юрид. наук. Саратов, 2002.
15. Козаченко И.Я. Публичность как обязательный признак хулиганства. În: Проблемы советского уголовного права и криминологии. Свердловск, 1973.
 16. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Ответственный редактор Рарог А.И. Москва: Проспект, 2004.
 17. Матышевский П.С. Ответственность за преступления против общественной безопасности, общественного порядка и здоровья населения. Москва: Юрид. лит., 1964.
 18. Нигай М.А. Понятие хулиганства по законодательству Казахской ССР. Алмата, 1963.
 19. Пионтковский А.А. Советское уголовное право: Особенная часть. Т. 2. Москва. Ленинград, 1928.
 20. Симонов В.И., Шумихин В.Г. Квалификация насильственных посягательств на собственность. Учебное пособие. Москва, 1993.
 21. Соловьева Т.А. Оценочные понятия и суждения в уголовно-процессуальном праве. În: Правоведение, №3, 1986.
 22. Уголовное право. Общая и Особенная части. Интенсивный полный курс. Под ред. Гаухмана Л.Д., Энгельгардта А.А. Москва, 2002.
 23. Уголовное право. Особенная часть. Учебник. Ответственные редакторы Козаченко И.Я., Незнамова З.А. и Новоселов Г.П. Москва: «Норма-Инфра-М», 1998.
 24. Халдеев Л.С. Ответственность за хулиганство. În: Российская юстиция, №5, 1997.

Despre autori:

Valentin CHIRIȚA,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept penal și criminologie”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: valentin-chirița@yandex.ru
ORCID ID: 0000-0002-7711-022X*

Vitalie TIHON,

*avocat, doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: tihon.vitalie@mail.ru
ORCID ID: 0000-0003-0511-5563*

About authors:

Valentin CHIRIȚA,

*PhD, associate professor,
“Criminal Law and Criminology” Chair
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: valentin-chirita@yandex.ru
ORCID: 0000-0002-7711-022X*

Vitalie TIHON,

*lawyer, PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: tihon.vitalie@yahoo.com
ORCID: 0000-0003-0511-5563*